

«Στρατός του Σατανά»: Η σκοτεινή πλευρά της ταινίας The Water Diviner

«Περίεργο», «Αϊδίαστικό», «Ψέματα» κι «Αίσχος». Αυτές είναι μερικές από τις αντιδράσεις στην απεικόνιση των Ελλήνων στην νέα ταινία του Russell Crowe, The Water Diviner, με τον Andrew Anastasios και κάποιους συνεργάτες του να έχουν γράψει το ιστορικό και την νουβέλα της ταινίας. Με την ανακριβή παρουσίαση των Ελλήνων – σε κάποια φάση αποκαλούνται «Στρατός του Σατανά», ο Crowe, ο Anastasios και οι συνεργάτες του έχουν διαπράξει σοβαρή προσβολή στην Μούσα της Ιστορίας, την Κλειώ, και σε ολόκληρο τον Ελληνισμό.

Κόρη του Δία, το όνομα της Κλειού σημαίνει «να αναφέρεται», «να εορτάσει». Το έργο του Αναστάσιου κάθε άλλο παρά εορτή είναι. Οι διεισπραβλώσεις και οι απουσίες του Αναστάσιου έχουν ως αποτέλεσμα η ταινία και η νουβέλα του να παρουσιάζουν τους γηγενείς Έλληνες της Ανατολίας σαν τον «Στρατό του Σατανά», σαν βάρβαρους εισβολείς. Στην προσπάθειά του να περάσει ένα αντι-πολεμικό μήνυμα στο ακροατήριό του, The Water Diviner καταλήγει φανταστική προπαγάνδα όπου τα θύματα μετατρέπονται σε δράστες κι οι δράστες γίνονται θύματα.

Στο The Water Diviner, ο Αναστάσιος αφαιρεί το γεγονός ότι οι Έλληνες, οι Αρμένιοι κι οι Ασσύριοι είναι οι γηγενείς πληθυσμοί της Ανατολίας, αφαιρεί το γεγονός ότι Αρμένιοι ζούσαν στην περιοχή όπου εξελίσσεται το σημαντικό σημείο του ιστορικού της ταινίας και της νουβέλας, παρουσιάζει τους γηγενείς Έλληνες της Ανατολίας τόσο άσχημα που ακόμα και η τουρκική εφημερίδα Zaman την κατηγορεί, και πολλά ακόμα.

Σε μία πρόσφατη συνέντευξή του, ο σκηνοθέτης Russell Crowe ισχυρίζεται ότι «μετά από 100 χρόνια, ήρθε η ώρα να ανοίξουμε αυτή την μυθολογία», η Αυστραλία «πρέπει να είναι αρκετά ώριμη σαν έθνος να λάβει υπόψη της την ιστορία που έχει να πει κι ο άλλος». Αυτό θα έπρεπε να συμπεριλάβει και την ιστορία των γηγενών πληθυσμών της Ανατολίας οι οποίοι την εποχή εκείνη υπέστησαν τρεις γενοκτονίες.

Σαν πρώτο βήμα προς την διόρθωση των πολλών αδικημάτων της ταινίας και της νουβέλας αυτής είναι να προστεθεί δήλωση πριν από κάθε προβολή του The Water Diviner, αναγνωρίζοντας τους Έλληνες, τους Αρμένιους και τους Ασσύριους σαν οι γηγενείς πληθυσμοί της Ανατολίας και το γεγονός ότι η ταινία μπορεί να προσβάλει αυτούς και τους απογόνους τους.

Ιστορία και Φαντασία

Το ιστορικό του The Water Diviner είναι για τις περιπέτειες ενός Αυστραλού, ο οποίος ταξιδεύει στην ανατολική Θράκη και στην Ανατολία ύστερα από την Μάχη της Καλλιπόλεως. Ψάχνει για τους τρεις αγνοούμενους γιούς του. Εξ αρχής, μία τέτοια ιστορία, να γυρνά ένας Αυστραλός μόνος του στην Μικρά Ασία το 1919, είναι άπιστευτη. Όπως δήλωσε ένας Αυστραλός αξιωματικός ο οποίος πραγματικά βρέθηκε στην

ανατολική Θράκη και στην Μικρά Ασία την δεκαετία του 1920, ο γνωστός Major George Devine Treloar, «η Τουρκία είναι ένας άσχημος τόπος για τους ξένους αυτή την εποχή». (“that Turkey was a bad place for foreigners at the present time”, Sydney Morning Herald, May 1927)

Εν μέρη, το θέμα της ταινίας είναι οι Αυστραλοί αιχμαλώτοι πολέμου στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το αποκορύφωμα της ιστορίας λαμβάνει χώρα σε μεσαιωνική Ορθόδοξη εκκλησία στην πόλη Ακροϊνό (σήμερα Afyonkarahisar) της Μικράς Ασίας.

Αιχμάλωτοι των Συμμαχικών Δυνάμεων (Άνζακ κι άλλοι, ειδικά Ινδοί) απεβίωσαν κατά χιλιάδες στα χέρια των Τούρκων από το 1914 μέχρι το 1918. Οι αιχμάλωτοι επιβίωσαν κατέγραψαν πως τα στρατόπεδα συγκεντρώσεώς τους ήταν κάποτε εκκλησίες και οικίες των ντόπιων Ελλήνων κι Αρμενίων κατά το μήκος και πλάτος της Ανατολίας. Τα κύρια στρατόπεδα συγκεντρώσεως αιχμαλώτων πολέμου στην Ακροϊνό ήταν η μεγάλη Αρμενική εκκλησία της Παναγίας και κάποια σπίτια της άλλοτε Αρμενικής συνοικίας της πόλης.

Η ταινία The Water Diviner παρουσιάζει τους γηγενείς Έλληνες της Ανατολίας σαν βάρβαρους εισβολείς. Μάλιστα, κάποιος τους αποκαλεί «Στρατός του Σατανά». Αντιθέτως, η ιστορία γράφει ότι οι επιζώντες αιχμάλωτοι Άνζακ κατέγραψαν πως οι Έλληνες βοήθησαν στην επιβίωσή τους – και σε κάποιες περιπτώσεις, και στην διαφυγή τους.

Ο Crowe και οι συνεργάτες του γελιοποιούνται από τον Guy Walters της εφημερίδας του Λονδίνου The Telegraph, από τον Barry John Clark, Πρόεδρος του Συλλόγου Αποστράτων της Νέας Ζηλανδίας, και τον Major General David McLachlan, Πρόεδρο του RSL της Βικτωρίας μεταξύ άλλων επειδή υιοθετεί θέσεις οι οποίες είναι «εξολοκλήρου αβάσιμες».

Όπως δήλωσε ο Major General McLachlan, «ο Ράς [δηλαδή ο σκηνοθέτης Russell Crowe] θα έπρεπε να κοιμόταν την ώρα του μαθήματος αυτού στο σχολείο», αναφερόμενος στο γεγονός ότι η Τουρκική άποψη για την Καλλιόπολη συμπεριλαμβάνεται στα σχολικά εγχειρίδια.

Ο κίνδυνος αυτής της ταινίας, καθώς κι άλλες παρόμοιες οι οποίες ισχυρίζονται ότι «εμπνεύστηκαν από πραγματικά γεγονότα» είναι ότι επειδή ο Crowe είναι διάσημος ηθοποιός, τα λόγια του γίνονται αποδεκτά σαν ιστορικά. Ο κίνδυνος είναι ότι η ταινία του μπορεί να χειριστεί σαν αυθεντική ιστορία. Σαν εκπαιδευτικός και σαν καταναλωτής, πρέπει να το λάβουμε αυτό το πρόβλημα σοβαρά υπ’ όψη μας.

Όπως έδειξε η ταινία του Peter Weir Gallipoli (1980) – αγαπημένη των εκπαιδευτικών ιστορίας – το πρόβλημα με την κατάχρηση της ιστορίας τύπου Anastasios-Crowe είναι ότι καλλιεργεί στο αναγνωστικό κοινό «γνώση» των γεγονότων τελείως λανθασμένη και διεισπραβλωμένη. Εμφυτεύει ψευδείς «μνήμες» στην κοινωνική μνήμη.

Όπως έχουμε δει με την «έκρηξη» ενδιαφέροντος γύρω από τους Άνζακ κατά την τελευταία γενναία, αυτή η συλλογική ψευδή μνήμη έχει μεγάλες επιδράσεις στο πως κατανοούμε το δικό μας κοινό παρελθόν, στο πως εξηγούμε το παρελθόν μας στους εαυτούς μας, στο πως βλέπουμε τους εαυτούς μας, και στο πως δρούμε σαν εθνικό σύνολο.

Η περίφημη «δήλωση» του Μουσταφά Κεμάλ το 1934 περί μπότες και γιούς είναι λαμπρό παράδειγμα. Όπως έδειξε σε μελέτη του ο κορυφαίος καθηγητής Αυστραλιανής πολεμικής ιστορίας Peter Stanley, ΔΕΝ υπάρχει ΙΧΝΟΣ απόδειξης ότι ο Μουσταφά Κεμάλ ποτέ έκανε τέτοια δήλωση προς τις μπότες της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας οι οποίες είχαν χάσει τους υιούς τους στην Καλλιόπολη. Κι όμως η «δήλωση» αυτή είναι πανταχού παρών στα πολιτικά κι ιστορικά γραφόμενα γύρω από τους Άνζακ.

Παρομοίως, οι Anastasios και Crowe «αναπτύσσουν» ακριβώς τις ίδιες μυθολογίες τις οποίες προσπαθούν να υπονομεύσουν. Όπως δήλωσε ο Crowe: «Ξέρετε, επειδή εισβάλαμε σε κυρίαρχο κράτος με το οποίο δεν είχαμε ανταλλάξει ούτε μία άσχημη κουβέντα... δεν πρέπει να εορτάζουμε τις πτυχές της μυθολογίας οι οποίες δεν πρέπει να εορτάζονται.»

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία εξαπέλυσε κύμα καταστροφής εναντίον των γηγενών πληθυσμών της από τον Ιανουάριο του 1914, αρχίζοντας με τους βίαιους διωγμούς των Ελλήνων της χερσονήσου της Καλλιπόλεως, εκεί όπου τόσο Άνζακ κι άλλοι Σύμμαχοι έπεσαν ύστερα από μερικούς μήνες.

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία ένωσε τις δυνάμεις της με την Γερμανία και την Αυστρο-Ουγγαρία, εισέβαλε στην Βρετανική Αίγυπτο και στην Ρωσική Αυτοκρατορία το 1914. Την ημέρα της Πρωτοχρονιάς του 1915, δύο Αφγανοί καμπλάριδες ύψωσαν το Οθωμανικό λάβαρο όταν έκαναν ένοπλη επίθεση σε συρμό που πήγαινε εκδομή έξω από το Broken Hill της Νέας Νοτίου Ουαλίας, σκοτώνοντας τέσσερις εκδρομείς.

Προσπαθώντας να μεταφέρουν ένα αντι-πολεμικό μήνυμα σε μία εποχή όπου οι ακραίες ιδεολογίες φέρνουν και πάλι μεγάλη καταστροφή, ο Anastasios κι ο Crowe ασχολούνται με μία επικίνδυνη αναθεώρηση ιστορικών γεγονότων. Μάλιστα, σε κάποιες φάσεις, αυτή η αναθεώρηση αποτελεί άρνηση των γενοκτονιών αφού αφαιρούνται οι γηγενείς πληθυσμοί από την ιστορία. Ενώ ο Anastasios μπορεί να αποκαλεστεί κάποια «καλλιτεχνική άδεια», να πει ότι η ταινία και η νουβέλα του αποτελούν διασκέδαση, τα ιστορικά γεγονότα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται σαν την βάση έργων τα οποία διεισπραβλώνουν τα ιστορικά γεγονότα. Αυτή δεν είναι η Ιστορία η οποία προσωποποιείται από την Κλειώ.

Ο Δρ Παναγιώτης Διαμάντης είναι Λέκτορας Μελετών Γενοκτονιών στο Πανεπιστήμιο Τεχνολογίας του Σύνδνεϊ.

PANARCADIAN CLUB

55 King Str. Ashbury τηλ. 9798 3154 Κιν. 0452 411 011

ΣΤΟ ASHBURY
PANARCADIAN CLUB

Για κρατήσεις τηλεφωνήστε στον Τάσο 0452 411 011

Το Panarcadian με ΑΚΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΠΑΝΕΡΧΟΜΑΣΤΕ ΣΤΙΣ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2015
ΚΑΘΕ Σάββατο βράδυ.

Επίσης προσφέρουμε το ποτό, από
την παλιά εποχή, αναψυκτικό και μπουφέ
για κηδείες και μνημόσυνα \$20

Μαζί με Βάσω και Νίκο στο τραγούδι
μπουζούκι Γιώργος, αρμόνιο Γιαννάκης
Ελάτε να θυμηθούμε τα παλιά!

Οι τιμές μας
είναι ασυναγώνιστες.
Τηλεφωνήστε μας
για να το διαπιστώσετε.